

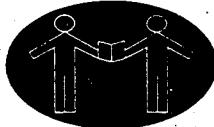
Jèkabaara

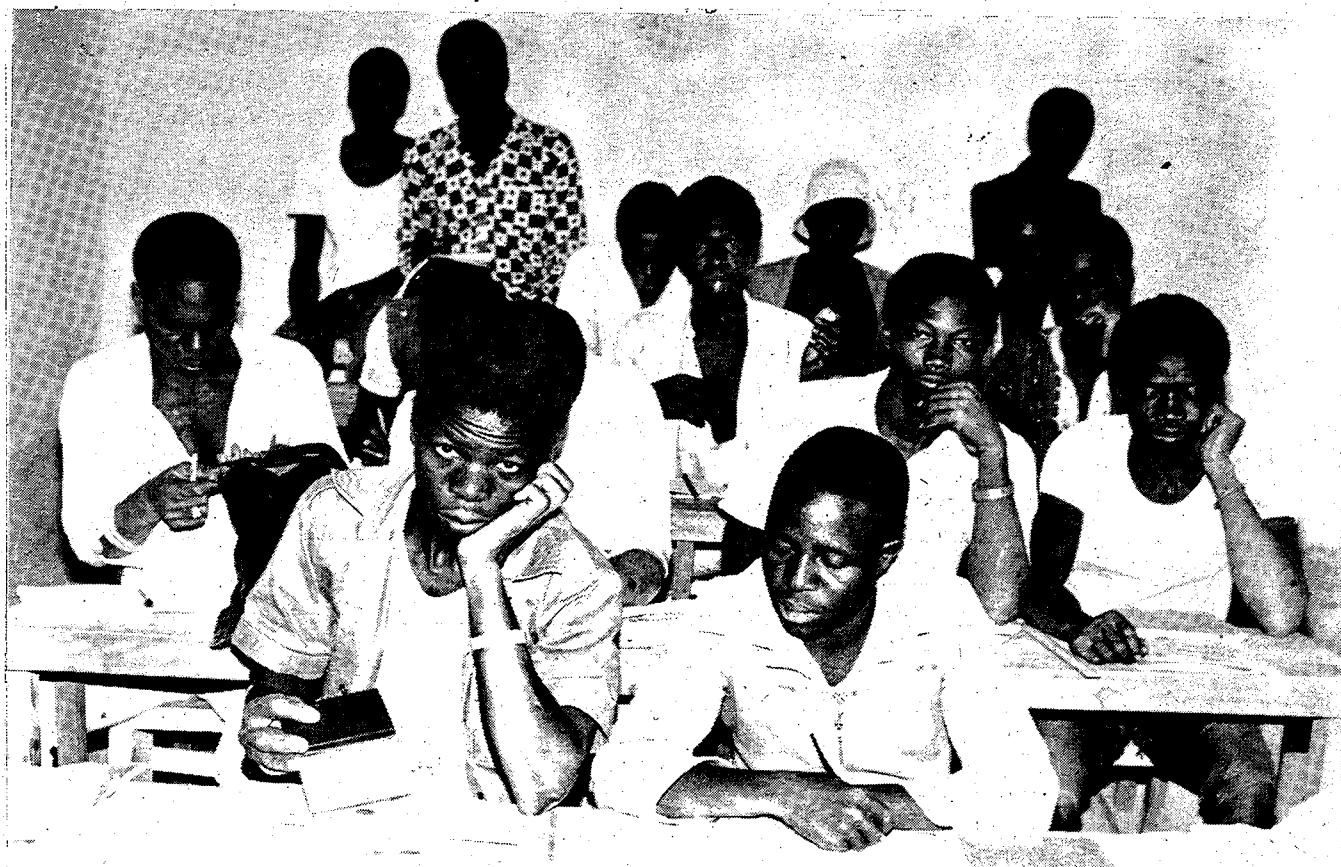
"ni jèkafò ye daamu ye,
jèkabaara nyogòn daamu tè."

OCED

nimòrò 25 - san 1988n zanwuye kalo - a sòngò : dòròmè 20

Balikukalan bè sen kan ODIPAC ni CMDT kònò

Min bè sòrò nimòrò in kònò, o filè nin ye :

nyè 2,3,4

Balikukalan : san 1987 balikukalan kibaruya

nyè 4,5

Kòori sènè baarada kunnafoni : Dominiki Zanti miiriya tònw kan
Kanada Cause ka dèmèni
Sankaw ka ji mara yòrò

nyè 6,7

Cikè dònniya : dugu kungodaw ladon cogo (tò)

nyè 8,9

Farikolo nyénajè : Afrika jamanaw cè balòntan kupu

nyè 10

Musow ka cèsiri : safunè dilan nafa yera

nyè 11,12

Tulon tè sèbè sa : npogotigiw ka yèrewoloya danbe

balikukalan

San 1987 balikukalan kibaruya

Balikukalan kiimèli ODIPAC kònò

Kabini san 1983 nowanburu kalo la, san o san, ODIPAC mara kelen kelen bée tun b'u danma kiimèli kè walasa k'u ka kalanden jolenw dòn. Nka, o san naani kònò, ODIPAC balikukalan mà foroba kiimè.

Komi ODIPAC ka san saba fòlòw baara bolo dalenw kuncèra nyinan, n'o ye san 1987 ye, an wajibiyara ka foroba kiimèli dò kè, walasa an b'e se ka dòn :

1. san saba témènen in kònò, dugu mògòw y'u ka kalan labèn cogo min,

2. kalandenw sera min ni min na kalanjè la, sèbènni na ani jate la,

3. kalanden jolenw sera ka min ni min kè n'u ka dònniya kura sòròlenw ye,

4. labèn cogo kura minnu kéra, walima minnu ka kan ka kè dugu kònò, walasa

- ka balikukalan in sinsin,

- ka kalanjè kalan, sèbènni degeli ani jate kalan lateliya, cogo min mògò caman b'e se ka kalan,

- ka kunfinya kèlè pewu ka bò ODIPAC mara kònò.

kiimèli jaabi

San 1987 kiimèli ye jaabi minnu di, olu dòw filè nin ye :

- ODIPAC mara kalanso bée lajèlen ye kalanso 925 ye, olu dayèlèlen don dugu 734 na.

- Kalanden bée lajèlen ye mògò 18 034 ye.

- Kiimèli kéra kalanso 737 la, mògò 13 649 de ka dònniya sera ka kiimè kalo kelen kònò.

O mògò 13 469 tila tila cogo filè nin ye sew ni nyògòn cè :

sew	sew nyèfòli	mògò hakè
1	Minnu sera kalanjè, sèbènni ani jateminè cogo naani na	1 698
2	Minnu sera kalanjè, sèbènni ani kafoli ni dòbòli la	1 546
3	Minnu sera kalanjè, sèbènni ani jate sèbènni na	880
4	Minnu sera kalanjè ni sèbènni na, u ma se jate sèbènni na	760
5	Minnu sera kalanjè la, u ma se sèbènni na, u sera jateminè cogo naani la	128
6	Minnu sera kalanjè la, u ma se sèbènni na, u sera kafoli ni dòbòli la	256
7	Minnu sera kalanjè la, u ma se sèbènni na, u sera jate sèbènni na	316
8	Minnu sera kalanjè la, u ma se sèbènni na, u ma se jate sèbènni na	773
9	Minnu ma se kalanjè ni sèbènni na, u sera jateminè cogo naani na	122
10	Minnu ma se kalanjè ni sèbènni na, u sera kafoli ni dòbòli la	220
11	Minnu ma se kalanjè ni sèbènni na, u sera jate sèbènni na	804
12	Minnu ma se kalanjè ni sèbènni na, u ma se jate sèbènni na.	5 966
	Mògò kiimèlen bée lajèlen	13 469

kiimèli in nafa

Nin kiimèli jaabi de ka kan ka ODIPAC mara foroba baaradaw nyèmògò bée dêmè baara dòw latèmèli la dugu kalanden jolenw ma, walasa

duguw k'u yèrè ka kow nyènabò u ka nyètaa siraw kan.

A b'e kè sababu ye fana ka ODIPAC baarabolo kuntigiw kunnafo ni k'u sòn hakili la dugu yiriwa tònsw labènni cogo nyuman na.

Balikukalan CMDT kònò

CMDT mara duuru bée lajè-lén kònò (i n'a fò San, Kucala, Fana, Buguni ni Sikaso mara), dugu ni buguda hakè ye 3 800 ye. An bë bi bi min na, dugu yiriwa tòn 950 de sigilen bë o mara ninnu la, dugu 132 bë k'i labèn ka kè dugu yiriwa tòn ye. Balikukalanden bë sòrò o dugu 1 082 bée kònò.

Balikukalan kè cogo fila

Balikukalan kè cogo fila bë sen kan CMDT mara la : su fè balikukalan ani balikukalan teliman.

- Su fè balikukalan bë kè, i n'a fò a delila ka kè cogo min kabini balikukalan daminèna Mali kònò. Dugu kalandenw bë jè kalanso kònò su o su, dugu karamògò b'u kalan, fo k'u se kalanjè, sèbènni ni jate la.
- Balikukalan teliman kuntaa tè tèmè tile 45 kan. O tile 45 kònò, kalandenw bë na kalanso kònò sògòma ni wula bée, ka kalan kè. A ka c'a la, o kalan bë daminè desanburu kalo la k'a kuncè feburuye kalo la.

Balikukalan teliman daminèna tuma min, zafu kuntigjw de tun bë kè karamògò ye, ka kalandenw dalajè dugu dò la, k'u kalan kalo fila kònò. Hali bi, o de bë kè San ni Buguni maraw kònò. Nka, san 1987 in na, Kucala, Fana ani San mara kònò, balikukalan telimanw kèra duguw yèrè kònò, k'u karamògò kè dugu mògò dò ye. Zafu kuntigi bë ka yaala yaala dugu ni nyògòn cè k'a kòlòsi ni o baara bë kè a kè ego nyuman na ani ka karamògò dèmè o la.

San 1987 in na, balikukalan teliman 198 kèra Sikaso mara la, 177 kèra Kucala mara la, 163 kèra Fana mara la, 6 kèra San mara la, 4 kèra Buguni mara la.

kèsana kalan SO

Kèsana balikukalandenw

Musow ka balikukalan

Musow ka balikukalan teliman fila kèra nyinan CMDT mara kònò :

- kelen kèra Kaniko. Kalanden mògò 25 tun b'o la, mògò 6 sera kalanjè ni sèbènni ni jatemè naani bée la.
- dò kèra Birigan. Kalanden 19 tun b'o la, mògò 7 sera kalanjè la.

Bobow ka balikukalan

Bobo ka ca San mara kònò. O kosòn, balikukalan kèra bobokan na kalanso 33 kònò san 1987 in na. Kalanden kèra mògò 726 ye, o caman sera ka kalanjè liburu ban.

Nka, balikukalan in ma se ka dafa, k'a da jate liburu sòròbaliya kan bobokan na.

Baara kalan liburu caman fana ma se ka bò bobokan na fòlò.

Baara bë ka kè, yaasa gafe ka sèbèn bobokan na, minnu bë tiga sènè ko fò, ani cikèda konyènabò cogow, dugu yiriwa tòn konyènabò cogo, kènèya sabatili ni mògò furakè cogo, an'a nyògònna caman.

Miyanka ni sinefow

Min ye miyanka ni sinefow ta ye, kalanjè liburu ni jate liburu bë ka labèn miyankakan na balikukalan sèriwuda fè. N'o sèbènw bòra tuma min, balikukalan bëna se ka daminè miyankakan na, k'a kè balikukalan teliman ye, i n'a fò a bë kè bamanankan na cogo min.

Bamanankan balikukalan

Balikukalan teliman bë kè ni liburu minnu ye, olu ye bamanankan kalanjè ni sèbènni ye, ani bamanankan jate, karamògò dèmènan, ani baara kalan liburu fòlò.

Kalan caman fana bë kè CMDT mara bée la ka kalanden jolen ladònniya u ka baaraw la (i n'a fò, sènè, cikèda konyènabò cogow, dugu yiriwa tòn konyènabò cogo, kènèya sabatili ni mògò furakè cogo, an'a nyògònna caman).

Kalanden jolen caman bë jèkabaara san k'a kalan. An bë bi bi min na, a 6000 nyògòn de bë san CMDT mara kònò.

Balikukalan kiimèli CMDT kònò

Balikukalan kiimèli kè cogo CMDT kònò ni ODIPAC ta bée ye kelen ye. Balikukalanden bè tila tila se 12 ni nyögòn cè, a jirala cogo min nyè 2 la : se 1 ye kalanden jolenw ye, minnu bè se kalanjè, sèbènni ni jateminè naani na ; se 2 fo se 11, o ye kalanden ye, minnu bè se dòw la, nka u ma se bée la ; se 12 ye kalanden minnu ma se fèn na fòlò. Kiimèli jaabi filè nin ye CMDT mara duuru la :

balikukalan teliman	kalanden kiimèlenw					
	mara	dugu	se 1	se 2 fo 11	se 12	mumè
Fana	163	963	969	619	2551	
San	6	148	80	3	231	
Kucala	177	1230	1104	872	3206	
Sikaso	198	755	789	363	1907	
Buguni	4	88	54	10	152	
mumè	548	3184	2996	1867	8047	
su fè balikukalan						
San	63	287	379	266	932	
Kucala	94	290	365	252	907	
Buguni	93	457	461	307	1225	
mumè	250	1034	1205	825	3064	
Mumè	798	4218	4201	2692	11111	

Dominiki Zanti miiriya CMDT ka dugu yiriwa tònsw kan

Kòori sènè baarada ye dòn-nibaga dò bisimila okutòburu kalo la. A togò ye ko Dominiki Zanti, a ka dònni nyèsinnen bè jekuluw ani tònsw taa sira kan.

A na kun ye ka se ka an ka dugu yiriwatònsw ani zayèriw cogoya dòn, ani ka nyinini kè u ka sini taa sira kan.

K'a ta okutòburu kalo tile fòlò fo tile 7, Dominiki taara CMDT ka mara kelen kelen na, ka se dugu yiriwatònsw ni zayèri caman na, a ni tòndenw ni tòn nyémögòw ni zayèri tòn kuntigi ka nyögòn ye kunnafoni caman kan.

A ka taama sera dugu caman na, i n'a fò Sirakòròjè (Fana mara fè), Sowara (San mara la), Sosoro, Nyaradugu,

Kalanden jolenw bè ka caya ka taa a fè

San tèmènenw kònò, mògò minnu kèra kalanden jolen ye, olu hakè filè :

- san 1982 mògò 1302
- san 1983 mògò 1544
- san 1984 mògò 1937
- san 1985 mògò 3005
- san 1986 mògò 2902
- san 1987 mògò 4218

Ni ala sòんな, balikukalan teliman de bè kè CMDT ka yòrò bée la san 1988 ; bawo a kòlòsira ko o de bè kalanden jolen caya ka tèmè dò in kan.

kòori sene baarada kunnafoni

Dominiki Zanti ani Karanganakaw ka nyögòn ye

Dumunaba ani Sanzana (Sikaso mara la), Sola ni Boyi (Buguni marala). A ni Karangana (n'o bë Kucala mara fè) fana zayéri tòn kuntigw ye nyògòn ye.

Dominiki hakilinaw

Taama in bannen kò, Dominiki ye hakilina caman jira ana.

A y'a jira ko dugu yiriwa tònw kèra wale nafama ni sabatilen ye, siga si tè o la, u bë se ka kè yeelen ye farafin jamana bëe bolo duguw yiriwa taa siraw kan, n'olu ye sòrò, hadamadenya, dònniya ani baara kalan siraw ye. Tòn bë dugudenw ka bèn sinsi, ka kè dugu yiriwa mijènw sòrò sabu ye.

Kòori sènè baarada la, dugu ni bugudaw hakè ye 3800 ye, dugu yiriwa tònw ye 950 ye o la. Tòn ninnu ka kòori sòròta bë ta kilo 70 na kèmè o kèmè sòròlen bëe la CMDT kònò. U ka kòori juru sarata ka ca ni dòròmè miliyòn 600 ye.

Dominiki y'a jira ko dugu tò ka ca, minnu tè tòn ye, i n'a. fò minnu ka kòori sòròta ka dògò ani minnu ka sènè bë dan sumani tiga dòròn ma. An k'a fèerè nyini, yaasa olu bëe ka kè dugu yiriwa tòn ye.

Minnu ye dugu yiriwa tòn ye ka kòrò, a ko an ka sòròda nyini olu ye, i n'a. fò nyò gosi mansin ani mugu bò mansinw.

A ko suman lamarali ye fèn nafama ye duguw bolo, a bë cikèla ka suman sòngò nagasili bali, wa a bë tònòba lase foroba kèsu kònò (kuma fòra cogo min Jèkabaara nimòrò 23 kònò).

Dominiki ye musow ka gèlèyew dòn dugu yiriwa tònw kònò, a ko an k'an jija ka

musow jòyòrò bila tòn ko la, ani tòn ka baara bëe la.

A ka kòlòsili taara boli cikèda sòrò dògòmantigw fana kan, a ko an ka dèmè cogo nyini, min bë nògòya u ma cikè minènw na. O bë se ka kè foroba kèsu yèrè ka wale ye.

A ko zayériw cogoya ye duguw yiriwa tòn labèn bolo kura ye, min bë se ka sira nyuman sòrò. U ka kan ka kè jèkafò ni jèkabaara yòrò ye, dugu k'u labèn nyògòn fè ka nyèsin baarabaw ma.

O kosòn, a ko nyògònye ka kè ka caya tòn nyémögòw ni nyògòn cè, bëe ka kunnaфонi jònjàn sòrò tònw ka wale kèlen bëe kan.

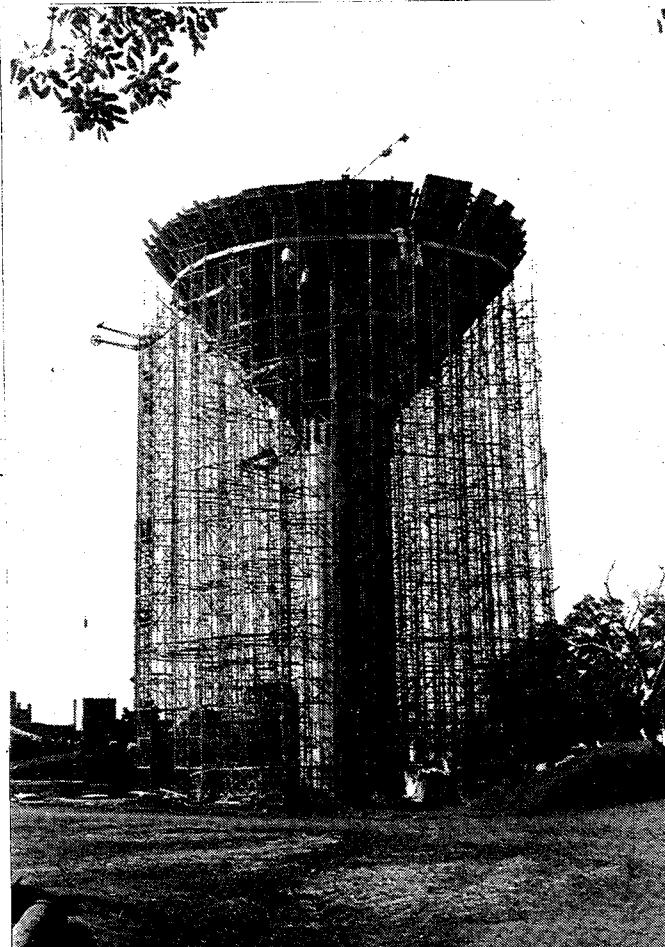
CAUSE

POST OFFICE BOX 424
NOTRE DAME DE GRACE
MONTREAL, QUÉBEC
H4A 3P7

Kanada jamana ka boloma-dèmè tòn y'a ganiya ka mugubò mansin bila dugu yiriwatòn duuru la : Yorooso, Toroso, ani jarakungo (Yorooso mara la) ani Farakala ni Farako (Sikaso mara la).

Mansinw ninnu tògò ko "Hunt", a motèriw ye "Lister" ye. Kòori sènè baarada de bèna mansinw kòlòsili kè ani k'u tinyènen labèn.

Sankaw ka ji mara yòrò

Sankaw ka dugu kònò, ji ko bèna nògòya sòoni k'a sabu kè, ji mara yòrò dò jòli daminèna yen. O lafa ji bë bò kòlònba danma dòw kònò, minnu bèna sen dugu da fè.

Nin baara in bë waleya Faransi bolomadèmè tòn hukumu kònò.

Dugu kungodaw ladon cogo (tò)

Kungodaw ye nafoloba ye, bée ka jè k'a lakana.

A fòra Jèkabaara nimòrò 24 kònò ko an ka dugu kungodaw ye yòrò saba ye : yòrò cikètaw, bagan ka dumuni yòròw ani kungo kolon. A jirala k'a fò ko o yòrò saba bée ka kan ka kòlòsi k'u ladon, bawo o yòrò saba bée tinyèni daminèna dugu caman na.

Baara minnu bée se ka kéké ka o tinyèni kùnbèn, o de bée fò jèkabaara nimòrò in kònò.

yòrò cikètaw lakanani

Min ye cikè yòròw ta ye an fè yan, o baara fòlò ye ka kéné sénèta sòròlenw kòròta, yaasa ka se ka dugukolo bila lafinyè bò la.

An b'a dòn, n'i ye sòròba kè kéné ncinin na, sòrò min bée balo ni musakaw nyè san kònò, i bée se ka cikèda foro kéné tòw bila foromanyan ye, walasa ka dugukolo barika.

sénèfèn fòfòli nyògòn kò

O kòrò ye ka sénèfènw fòfò nyògòn kò, k'a waati janya k'a se san saba fo san naani ma, ka shòw ni tiga da, bawo olu bée dugukolo nògò don.

cikè cogoyaw

Cikè cogoyaw fana ye duguw kungodaw ladon baara dò ye, i n'a fò dugu jalan shyèn, nògò cè, danni, nògò don, shyènniw ani baara fèn o fèn, n'o bée se ka kéné sòrò sankòròta.

sénèfènw tò

Sénèfènw tòma yòròw man kan ka tinyè, walima k'u fili. Kalaw, faraw, buw ani nyagaw bée baara cogo nyuman jòyòrò bée kungoda sòròw yiriwali n'u labèn cogo la. Dugukolo mana sòrò fèn o fèn lase an ma, a tè bén an ka dò tinyè o la. Sénèfèn tòma yòròw bée se ka di

sénèfèn tòman yòròw man kan ka fili

baganw ma balo ye, walima ka da u kòrò dalan ye, walima ka kè nògò dilannan ye.

dugukolo nòn kélèli

Waleya ninnu tè sabati ni cikèla ma sòn ka yèlèma don a ka baara cogow la, k'a fòlò ka foro kònò kalaw jeni dabila.

An ka dugukolo nyuman ladon ni labèn cogo dò ye dugukolo nòn kélèli ye, n'o kunnaconi caman fòra Jèkabaara nimòrò 22 kònò.

O la, cikèda ka kan k'a bolo kòrò kénéw lakana, k'u labèn. An b'a dòn ko jiwoyo ani sanji

bin fanga bée dugukolo tinyè, tilema finyè fana b'a kòkan fèn misènw cè ka wuli. O tinyèni ninnu bée kùnbèn ni baara minnu ye, o ye ka jiginjigindaw lakanani ka jiri turu u da fè, ka banbe ni balanw dilan foro kònò, ka jiri turu finyè kanma.

bagon ka dumuni yòròw

Min ye baganw ka dumuni yòrò ye, gèlèyaba bée sòrò yen. Kòori sénè dugu caman ka wari sòròta bée caya. A ka c'a la, o wari caman bée kè ka bagan san. O de y'a to, dugu

caman kònò bi, misi ni mögò hakè bë taa nyögòn na. Nafoloba filè, nka nyëtaa t'a la...

bagan gèn kènè dògòya

O kòrò ye mun ye ? A jateminèna ko misi kelen ka balo bë bèn taari 5 nyögòn kònò bin ma san kònò. Dugu min mögò ye 500 ye, i n'a misi hakè yèrè ye 500 ye, fo k'a sòrò, taari 2500 bilalen bë baganw kanma, misi dunan tèmètaw t'o la.

Dugu caman dun bë Mali kònò, u ka kungoda kènè tè tèmè taari 1000 kan. O duguw kònò, bagan gèn kènè tè sòrò, balo bë dësè, bagan bë lafu.

O de b'a to, bagan tè bonya (a ka c'a la, u mò tè tèmè kilo 25 kan san kònò). O de b'a to fana, n'i ye misiba fila kòlòsi, i b'a sòrò kelen dòròn bë se ka den sòrò san o san, bawo kònò tinyè bë caya, k'a sababu kë balo dësè ani lafu ye.

Bagan gèn kènè dògòya b'a to fana, an bë bi bi min na, baganw de ye kungoda nagasi-baga fòlò ye.

ka dò bò bagan marata la

O fura ye k'a lajè ka dò bò bagan marata hakè la. Waleya sira min b'o la, o ye ka misi dësèlen ni misi kòròbaw fee-

re, ka cikèmisi ladon cogo nyuman tiimè.

Wari mana sòrò, an kan'a kè ka bagan caman san tugun ; an k'a lamara cogo wèrè ta, i n'a fò banki, walima dugu ka wari mara kèsuw.

kungo kolon

Min ye kungo kolon ladonni baara ye, an bë nyèsin kungo tò latinyèbali lakanani ma fòlò, i n'a fò ka jiri tuw makana kosèbè, ka kòdaw jiri tu tigè dabila, ka ta jeni kèle, ka jiri ni bin to foro kèrè fè (a fòrè cogo min Jèkabaara nimòrò 4 kònò).

jirisyen lamò yòrò

Jirisyen lamò yòrò fana bë dilan (n'o fòra Jèkabaara nimòrò 21 kònò), ka jiriw turu. Nka o baara tè nyè timinandiya kò, bawo a kòlòsira ko jirisyen 100 turulen na, i b'a sòrò 50 dòròn ye nyènamata ye.

gakulu gana

Min ye dumuni tobi yòrò ye, gakulu gana jòli bë wajibiya du bë kònò. Gakulu gana ye tobilikèla ka minèn ye, min bë dògòjenita dògòya, ka kungoda jiriw kisi.

balan dilanni

Min ye dugu ka ji ko siraw ye, kòlònbaw senna yòrò caman na k'o gèlèya kèle : dugu mögòw bë jiba sòrò kòlòn kònò dugu jukòrò ji la.

Nka a ka nyi u ka baara dòw kè, minnu bë sanji woyota lasagon. Labènni baara dòw fora, minnu bë dugukolo nòn kèle ka ji kùnbèn, wali k'a taa fanw yèlèma ; o baaraw bë dafa ni kòw kònò labènni ye, i n'a fò balan dilanni, wali kò dingè senni.

haminanko min ka kan

kà kë bëe ta ye

Dugu kungoda ladon cogoya n'a kunnafoniw ka ca, a bëe tè se ka fò yòrò kelen, walima k'a sèbèn Jèkabaara nimòrò kelen kònò.

An ye baara dòw labèn cògo n'u gèlèya fò, bawo an k'a dòn ko haminanko min ka kan ka kë bëe ta ye jèkabaara ni jèkafòw sen fè, o ye an ka kungoda lakanani ye.

Dugu mogòw k'u hakili jakabò wale kelen dò kan, n'o ye an balima kaadò ni kòròbòrò dòw ka yèlèmani ye, ka bò Moti ka taa sigiyòrò ni cikèkènè nyini Sikaso ni Buguni : u tun bë dugukolo min kan, o mana banan, k'u ka kungodaw tinyè, fo k'u wajibiya ka bò u fa ka dugukolo la. Ni kòlòsili ma kè, min kèra u la bi, o bë se ka kè an na sini, bawo an fana ka kungodaw bë ka tinyè ka taa a fè.

Kalanden jolenw jòyòrò ye mun ye o kungoda jiidili baara la ?

U bë se ka mögò bëe hakili jakabò, k'a fò ko dugu kènèw n'a kungodaw, dan yòrò b'u la. Fèn dantigèlenw don, u bë se ka tinyè, walima ka nagasi.

Kungodaw ye nafoloba ye, bëe ka jè k'a lakanani ye.

an haminanko ka kan ka kë kungoda lakanani ye

Afriki jamanaw cè balòntan kupu

Maròku bè Afriki jamanaw cè balòntan kupu 16n bisimila 1988 kalo 3n na. Balòntan tòn segin bè nyögòn bèn, u tlannen kulu fila ye :

- Kulu fòlò (kulu A) bè daga Kasablanka ; o ye Maròku, Kodowari, Zayiri ni alzeri ye.
- Kulu filanan (kulu B) bè daga Raba ; o ye Ezipti, Kameruni, Nizeriya ni Kenya ye

Zanbi balòntan tòn filè

Nyögòn'bèn dògò da cogo

Kulu A kalo 3n tile 13 : Maròku ni Zayiri ; Kodowari ni alzeri.

kalo 3n tile 16 : Zayiri ni Kodowari ; Maròku ni Alzeri.

kalo 3n tile 19 : Maròku ni Kodowari ; Zayiri ni Alzeri.

Kulu B kalo 3n tile 14 : Ezipti ni Kameruni ; Nizeriya ni Kenya.

kalo 3n tile 17 : Kameruni ni Nizeriya ; Ezipti ni Kenya.

kalo 3n tile 20 : Kameruni ni Kenya ; Ezipti ni Nizeriya.

Fila sugandili

Kunbènni labèn nyèbila la (fila sugandili) :

- min mana kè kulu B fòlò ye, o ni kulu A filanan bè nyögòn bèn Raba, kalo 3n tile 23 ;
- kulu A fòlò ni kulu B filanan bè nyögòn bèn Kasablanka o don kelen.

ŋana sugandili

Nyögòn'bèn laban na (ŋana sugandili) bè kè Kasablanka kalo 3n tile 27.

ŋanaya seere sèbèn

1957 ni bi cè

san	yòrò	ŋanaw	biw
1957	Kartum	Ezipti ye Ecopi ci	4-0
1959	Misira Kèri	Ezipti ye Sudan ci	2-1
1962	Adis-Abeba	Ecopi ye Ezypti ci	4-2
1963	Akra	Gana ye Sudan ci	3-0
1965	Tinis	Gana ye Tinisi ci	3-2
1968	Adis-Abeba	Zayiri ye Gana ci	1-0
1970	Kartum	Sudan ye Gana ci	1-0
1972	Yawunde	Kongo ye Mali ci	3-2
1974	Misira Kèri	Zayiri ye Zanbi ci	2-0
1976	Adis-Abeba	Maròku ye Lagnè ci	1-1
1978	Akra	Gana ye Uganda ci	2-0
1980	Lagòsi	Nizeriya ye Alzeri ci	3-0
1982	Tripoli	Gana ye Libi ci	1-1
		(penalty 7-6)	
1984	Abijan	Kameruni ye Nizeriya ci	3-1
1986	Misira Kèri	Ezipti ye Kameruni ci	0-0
		(penalty 5-4)	

Maròku balòntan tòn filè nin ye

Afriki jamanaw cè balòntan kupu in na, mògòw dalen bè Maròku de la, nyögònbèn in jatigi.

Maròku delila ka ŋanaya ta 1976 san na, Adis-Abeba : a ni lagnè ye filanin bin kè (1 ni 1) nyögònbèn laban na, nka a ka kuru kafolen cayara Lagnè ta ye.

Alzeri balòntan tòn filè

safunè dilan nafa yera

Jamanikura musow

Jamanikura musow y'u sigi, k'u miiri, k'a ye ko foyi tè jèkabaara bò. O kanma, u kèra kulu kelen ye, ka jèkabaara boloda o yòrò bée la.

O baara fòlò kèra faranyogònkan ye, ka si kòlò tòmò ke. Si kòlò tòmòlen kò fè, u ko u ka feere nyini, si kòlò nin bésé ka kè safunè ye cogo min, walasa nogoya ka don u ka safunè san na.

O hukumu de kònò, u ye wele bila ODIPAC muso dò ma Kolokani kubeda la, n'o ye Jelika Sise ye, o ka na u dege safunè dilan cogo la.

Safunè dilan kalan bannen kò, u jèra k'u ka si tulu bée kè safunè ye, ka tila k'a feere da la, da min ka nogòn u ma ni izini ka safunè dilanen sòngò ye.

Safunè sòngò in fana kèra sababu ye ka wari don u ka kèsu kònò, wari min bë u ka musalemaka misènnin caman kùnbèn.

Jamanikura musow y'u tonin walew de la ka kalanso dò dayèlè musow tògò la, ko nin walew tè se ka barika sòrò kalan kò fyewu.

Setigi Dunbiya

Dahelan musow

Dahelan musow ye safunè dilan daminè kabini san 1986.

U ye wari ta u ka kèsu kònò k'a dilan ko fòlò kè, bée k'a ye. O kelen, u ye baara ta ni sèbè ye, u bë jè k'a dilan kulu ni kulu.

U ka safunè dilan cogo filè : muulu bë yen, min kònò ye safunè kuru 35 ye. Min ka kan ka

labèn k'o muulu in fa, o filè : si tulu kilo 14, tiga tulu litiri 3, tubabu sègè kata kilo 1, farini mugu bolo nyè 1, gomi mugu kuduba nyè 2, kasadiyalan ji kuduba nyè 2, ji litiri 7.

I bë tulu bilen fò k'a mò ; i b'a sigi f'a ka sumaya.

I bë sègènin kilo 1 kë ji litiri 6 la béniwari négèma kònò, ka to k'a lamaga f'a bée ka yeele ; i bë to k'i bolo kò da béniwari kò kan k'a lajè n'a ka goni.

N'a sumayara, i bë tiga tulu ni si tulu kë nyögòn kan ka sòrò ka tulu yélèma sègènin ji la k'a lamaga ni sonkalan ye fan kelen fè dòròn. N'a ye dun-

ni daminè, i bë farini mugu ni gomi mugu kë ji litiri 1 na, ka sòrò k'a yélèma tulu in nà béniwari kònò, ka to k'a lamaga. N'a dura kosèbè, i bë latikòlòn (kasadiyalan) ji k'a la.

N'o kèra, i b'a yélèma muulu kònò. N'a jara, i b'a bò muulu kònò k'a tigè, k'a dalakènyè, ka sòrò ka tanpòn sigi a fan 4 kan. I bë sòrò ka murumuruninw mòmò k'u kè kulukutu ye.

Dahelan musow ye safunè kuru 875 dilan, u b'a feere u ka dugu kònò ani dugu wérèw la, u b'u ka minènw ni fini nògòw ko a la.

npogotigiw ka yèrèwolo ya danbe

**N'a fòra npogotigi ma "yèrèwolo",
o kòrò ye npogotigi min ka npogotigya ma ta fòlò fo a furu don.**

Nin kèra masakè dò ye, denkè kelen tun bë masakè nin fè. Denkè in tun ka di masakè ye fo k'a danma tèmè.

O diya nin de kònò, den nana se muso furu ye, a y'a yamanya nyini a fa fè, a k'a to a yèrè k'a diyanye muso nyini.

Fa ko a ma k'o tè baasi ye, nka n'a bë muso furu, a k'i jija, muso nin ka kè yèrèwolo ye. A ko :

- Bawo, n den, n'i ye npogotigi furu min ye yèrèwolo ye, a ka c'a la, fo k'aw sa, a tè i janfa ; fo k'aw sa, i ka hèrè ye a ka hèrè ye, i mana gundo fò a ye, a t'a fò mògò ye. Ayiwa, n'i dun ye npogotigi furu min tè yèrèwolo ye, a tè i bonya, a t'i sutura, a t'i gundo dogo, wa min y'a npogotigya ta, a bë laban k'i janfa o cè ye.

O de kònòna, don dò, denkè nyè bòra npogotigi dò fè, a ko :

- Baba, ne bë nin fè furu la.

Fa y'o furu k'o di a ma. Nka muso don su dugujè, denkè ko a fa ma :

- Baba, ne tè nin muso fè tugun, bawo yèrèwolo tè.

Fa ko a ma :

- A, n den, ni yèrèwolo tè, a bila.

Denkè y'o furu sa.

A ye muso saba bëe furu sa nin cogo la, fa m'a jalaki nin si la.

Nka, è ! jarabi ka kòrò a tigi ye ! Fama denkè nana jarabi npogotigi dò la, a ko a fa ye k'a bèn'o fana furu. Fa sònnna. A y'o ladon.

Sòn tè jarabi la ! Dugu jèlen, a ko a fa ma : "Baba, nin de ye ne muso ye, nin tun ye yèrèwolo ye", k'a sòrò yèrèwolo tè, jarabi de kònna a nyè.

Fa ko :

- Tabarikala, ne tun ye nin de nyini.

* * *

U tora ten. Bana nana masakè minè, o juguyara. A terikè tun ye dugu alimami ye. Teriya tè gansan ye, alimami de tun bë wuli ka se furatigi bëe ma, yaasa masakè ka bana bë kènèya cogo min.

Masakè yèrè nana a ye ko alimami bë ka na ni fura ye tuma bëe k'a di ale ma, ale dun tè ka dòròmè segin alimami ma. Hòrónya la, a yèrè nana malo, k'a denkè wele, an'a ka jònè, ka sanu kilo duuru di u ma, k'u ka taa sanu nin falen jamana jan, ka fura san o wari la, barisa ale yèrè nyè bë alimami sègènnen na ale ka bana sababu la.

Denkè ni a fa ka jònè taara fo jamana jan, k'u bë taa sanu falen k'a fa ka bana fura nyini.

Nka bana nana juguya, masakè y'a dòn, ale tèna bò nin bana na. Ale denkè tè yan, a ka kan k'a ka gundo n'a ciyèn di min ma. A ka jònè fana tè yan, min bë se k'ale ka gundo mara san'a denkè ka na.

O yòrò la, a hakili jiginna a denkè muso la, denkè ye min jira a la k'o ye yèrèwolo ye. A y'o wele, a ko :

- Ne buranmuso, ne ye n denkè ni n ka jònè ci k'u ka taa fura nyini n ka bana la. Sisan, ne ka waati sera, u tèna ne sòrò dinyè so. Nka, n buranmuso, ne denkè y'a fò ne ye k'e ye yèrèwolo ye. Ne bèn'an ciyènw yòrò fò e ye, walasa ni n denkè nana, i b'u yòrò fo a ye, aw kana se ka sègèn ne kò fè.

A ko : - Ne ka seliji ta yòrò, kabakuru min bë yen, aw bë yen sen ; sanu daga duuru ni jaman daga duuru bë yen. Ne ka siso kònò, n'aw ye yen sen, aw bë sanu daga biduuru ni jaman daga biduuru sòrò yen."

Masakè nana sa. Denkè n'a fa ka jònè natò, jikankurun firila n'u ye, jònè ni masakè ka fura bëe tora, denkè kelen de kisira. A bolila k'a bë na o kibaruya fo a fa ye, a y'a sòrò, o fana sara.

Alimami nana a wele ka taa n'a ye a ka du kònò, a k'a ma :

- N denkè, ne de n'e fa tun ye teri ye. N'o nana sa, ne kèra i fa ye bi. Fèn o fèn mago mana i sòrò, a jir'a n na. Ni ala sònna, ne bë n se ko kè i ye, fo ka ne fana sa don min na. E ni ne denw bëe ye kelen ye.

Nin bëe la, masakè satòla ye min fò a buranmuso ye, o ma fosi fò a cè ye.

* * *

Masakè denkè nana sègèn, ka sègèn, ka sègèn, a ! o kèra sègèn dan ye ! Muso jugu ta b'a kònò.

Ne balimaw, mun bë ka fò

dugu kònò ? Dugu kònò, bée bée k'a fò :

- Alimami, èe, sini tè diya ò ! k'a fò ko i teri ye cè ye, a salen kò, k'o ka ciyèn bée dogo a denkè la, o bë nyini ka sa sègèn fè, e dun ko k'i ye mori ye ! Wa ! Ni sini ko ye tinyè ye, lahara tè diya dè !

O de tora tan dugu kònò, fo alimami tulo nana don o la. A ko : Ala ka bon, ni ala sònna, tinyè bë bange.

*
* *

O don, denmuso dò tun bë alimami fè, min tun ye yèrè-wolo ye. Alimami ye denmuso nin wele, a ko :

- N denmuso, ne b'a nyini i fè, n b'i di furu la masakè denkè ma ; wa, fo k'i don ka taa se don min ma, i kana kuma, fo an k'an sago sòrò don min.

Denmuso y'o layidu di fa ma. Alimami taara se masakè denkè ma, a ko :

- Ne denkè, kalifa bë kènè in kan, a bë lahara. Ne ma fosi sòrò ni denmuso kelen tè, o fana kèra bobo ye, a tè se kuma la ; ne b'a di i ma furu la, k'a kalifa i la i sogo n'i joli cè, i kana nyèji bò a nyè la.

Masakè denkè sònna furu nin ma. Muso fòlò bë min fò a cè ma : "Nin, nin tò tè muso ko ye, nin tò ye fa yé ; o, e ma se ka muso wèrè si furu fo bobo ; an n'a ye wo."

Alimami denmuso donna, muso jugu nin bë kèle tigè a la, alimami denmuso yèrè b'a ka kèle k'e bobo kan na. A jèyara muso jugu nin ma sa ko a y'a sago sòrò. A y'a t'o de la, don do, a ka kamalen min y'a npogotigiya ta, a taara o dògòmuso fè baro la ; alimami denmuso yèrè tun b'u kère fè, a b'a ka nyò susu la.

A ko nimögòmuso nin ye : - E m'a ye, ne cè ye nin de ta

ko muso, bobomuso nin ye n sinamuso ye ! Ne y'a fò i kòrò-kè ye ko a ka ne furu, ne bë n ban n cè la, n bë kë a muso ye, a ma sòn. I fana ka kuma a ye.

Nin kuma bée bée ka kë sago nyini muso nin sen kan, a tè kuma.

Don dò, a nana nimögòmuso nin ka so tugun ; o waati la, a sinamuso bobo b'a ka nyò susu la. A ko :

- E ! e m'a ye, ne ko i kòròkè ma ko a ka n furu, a k'a nyini n cè fè k'a b'a ka du san. Ne b'a dòn, sègèn kosòn, ne cè bë sòn. Wa, fèn min bë du nin kònò, ne de bë a dòn, ne burankè sa tuma, a y'a ka nafolo bée yòrò fò ne ye. A ko ale ka seliji ta yòrò, n'i ye yen sen, sanu daga duuru bë yen, ani jaman daga duuru ; a siso fana kònò, n'i ye yen sen, sanu daga biduuru ni jaman daga biduuru bë yen. Ne dun kelen de b'o bée yòrò dòn. A fò, n'a ye ne ka kuma minè, an tèna bò sègèn na sisan ?

Nimögòmuso ko :

- O ye tinyè ye, ne tun tè nin bée dòn.

Nin kuma nin bée kèra alimami denmuso sen kan, ale tun bë k'a ka nyò susu, nka kuma nin si den kelen ma tèmè a kan.

O, n balimaw, alimami denmuso ma k'e dangaden ye, a sago sòròla. A y'a dòn sisan, ale kunnawolola, a fa kunnawolola, a cè ka sègèn banna.

Su kòròbalen na, a y'a bolo da a cè kan. A ko :

- Wuli ! E bë sunògò wa ? Cè siranna, a y'a kan to : - Eee ! E bë se ka kuma ? Bobo ni kuma ?

Alimami denmuso y'a jaabi : - Ne sago sòròla, ne bë se ka kuma bi. Ayiwa, ni dugu jèra, an ka sègèn banna pewu, né ye i fa ka wari bée fan dòn.

Masakè denkè girinna k'a ka

nafolo yòrò fò a ye. A ko :

- I da, ni dugu jèra, ne b'a bée yòrò fò.

Dugu jèlen, masakè denkè ko k'a ka nafolo yòrò fò, a ko :

- N t'a fò, fo an ka se faama bulon na.

U taara faama bulon na, dugutigi ko a k'a yòrò fò. A ko :

- N t'a yòrò fò, fo dugu mögò bée ka na.

Dugu mögò bée nana k'a k'a yòrò fò. A ko a t'a yòrò fò fo ale sinamuso n'a nimögòmuso ka na.

O ! Sinamuso nyè da alimami denmuso kan, a jòlen ye nyè-gènè seri. Alimami denmuso ko :

- Faama, ne de fa ni masakè tun ye teri ye. Ala nan'a k'e masakè sara. A sa tuma, a denkè tun tè yen, a ka jònchè tè yen. A buranmuso min filè i kòrò nin ye, a y'a ka nafolo bée yòrò fò nín de ye. Ale ma sòn k'o nafolo ko fò a cè ye, fo a ka kamalen. A b'a fè kamalen nin k'ale furu, k'a cè ka du san, u ka fèrè nafolo nin ma. N'a y'a sòrò nkalon don, a' ye nimögòmuso nyininka ; o ko :

- Faama, tinyè don.

Alimami denmuso ko masakè ma, a ka mögòw d'a ma, sinamuso jugu nin ye yòrò minnu fò, u ka taa nafolo labò jama nyè na.

U taara nafolo bée labò ka n'a ton faama kòrò. Cè dimi kojugu, a ko faama k'a muso d'a ma, a k'a faga, walasa a kana se ka waleya jugu nin nyögòn k'e cè wèrè la.

N balimaw, alimami denmuso y'a fa kunnawolo, k'a n'a cè ka sègèn furakè. An k'an kòlòsi musow la, minnu tè yèrè-wolo ye. An k'an jija walasa an bë bën ni furumusow ye min bë i komi alimami denmuso.

Nka ! Min ? Jàmana jumèn kan ? An k'an waşa don ka don dò kònò.

Jango Nyakate

Madina Fuladugu